

BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULU KARAR ÇEŞİTLERİ¹

Bilgi Edinme Hakkı, demokratik devletlerin temel şeffaflık ilkelerinden biridir. Türkiye’de 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında, vatandaşlar bilgi ve belgeleri talep edebilir; taleplerin yerine getirilmesi veya reddi Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu (BEDK, Kurul) tarafından karara bağlanır. BEDK bu konuda çeşitli kararlar verir. Bu kararları 11 çeşit olarak değerlendirmek mümkündür. Bu 11 karar çeşidi aşağıda açıklanmıştır.

Bu karar çeşitleri başvurularda yardımcı olmak amacıyla hazırlanmış olup, Kurulumuzu bağlamamaktadır. BEDK, burada belirtilenler konusunda farklı kararlar verebilir.

A- BİRİNCİ KARAR TÜRÜ: USULDEN RET KARARI:

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu, bilgi edinme hakkı çerçevesinde yapılan itiraz başvurularını usul ve esas olmak üzere iki aşamada inceler. Bir nevi ön inceleme niteliğindeki usul incelemesi sonucunda başvurunun 4982 Sayılı Kanun (*Kanun*) ve ilgili yönetmeliklerde aranan şartları haiz olduğu hâllerde usulden kabul kararına varılarak esas incelemesine geçilirken aranan şartları taşımayan başvurular için ise usulden ret kararı verilir.

Usul incelemesi gerçekleştirilirken değerlendirilen hususlar şunlardır: başvuru dilekçesi, doğrudanlık, itiraz süresine uygunluk, yargı yolunda öncelik, kapsama uygunluk, ikinci itiraz olmama, karşılıklılık (mütekabiliyet).

Kurul, yapılan itiraz başvurularını yukarıdaki ölçütler çerçevesinde değerlendirdikten sonra şartları sağlayan başvurular için usulden kabul sonucuna vararak esas incelemesine geçer, şartları sağlamayan başvurular için ise usulden ret kararı verir.

Kurul’un bu kararına karşı altmış gün içerisinde idare mahkemesinde iptal davası açılması mümkündür.

Usul incelemesi gerçekleştirilirken değerlendirilen hususlar şunlardır:

Başvuru Dilekçesi: Başvurunun ne şekillerde yapılabileceği ve içeriğinin neleri kapsaması gerektiğine ilişkin iki açıdan bir değerlendirme yapılmaktadır.

İlk olarak, **01/06/2022 Tarih ve 2022/1 Sayılı İlke Kararı** gereği Kurul’a başvurular ancak ıslak imza ile posta yoluyla veya e-devlet sistemi üzerinden yapılabilir. Dolayısıyla Kurul, CİMER sistemi ve diğer yollar üzerinden yapılan başvurular için usulden ret kararı verecektir.

İkinci olarak, itiraz dilekçesi ilgili kurum veya kuruluşa yapılan bilgi edinme başvurusu ile bu kurum veya kuruluştan alınan cevabi yazının birer örneğini, varsa yetki belgesi ve avukat aracılığıyla başvuru yapılması durumunda vekâletname örneğini içermeli ve cevabi yazının tebellüğ tarihi belirtilmelidir. Uygun gördüğü takdirde Kurul, dilekçede yer alan eksiklerin tamamlanması için onbeş günlük ek süre tanıyabilir. Kurul, bu şartları sağlamayan ve tanındığı takdirde gerekli süre içerisinde eksikleri tamamlanmayan başvurular için usulden ret kararı verecektir.

Doğrudanlık: BEDK ikinci kademe bir mercii olduğu için bilgi ve belge talebinin muhatabı kurum veya kuruluşlara başvurulmaksızın direkt olarak Kurul’a başvurunun gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bu gibi hâllerde Kurul ilgili başvuru için usulden ret kararı verecektir.

İtiraz Süresine Uygunluk: Bilgi edinme istemi reddedilen başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde Kurula itiraz edebilir. Bilgi edinme isteminin zımnen reddolunduğu hâllerde itiraz süresi zımnen ret tarihinden itibaren onbeş gündür.

¹ Katkıları nedeniyle Stajyer Öğrencilerimize teşekkür ederiz.

01/09/2016 Tarih ve 2016/2 Sayılı İlke Kararı uyarınca; itiraz dilekçesinde kurum veya kuruluş cevabının başvuru sahibine tebellüğ tarihi belirtilmemiş ise yedi günlük tebligat süresinin Kurul tarafından eklenmesi ve itiraz süresinin bu tarihten sonra olmak üzere hesap edilmesi kararlaştırılmıştır.

Dolayısıyla yukarıda belirtilen sürede gerçekleştirilmeyen itiraz başvuruları için Kurul usulden ret kararı verecektir.

Yargı Yolunda Öncelik: Kanun'un onüçüncü maddesi uyarınca Kurul'a itiraz başvurusu yargı yoluna gidilmeden önce gerçekleştirilmelidir. İtiraz başvurusu yapılmadan önce yahut başvuru yapıldıktan sonra hakkında bir karara varılmadan önce yargı yoluna gidildiğinin belirlenmesi hâlinde Kurul ilgili başvuru için usulden ret kararı verecektir.

Kapsama Uygunluk: Kanun'un "Kapsam" başlıklı ikinci maddesi "*Bu Kanun; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanır.*" hükmünü amirdir. Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik, "Kapsam" başlıklı ikinci maddesinde bu koşulu daha detaylı biçimde ele almaktadır:

"Bu Yönetmelik; merkezi idare kapsamındaki kamu idareleri ile bunların bağlı, ilgili veya ilişkili kuruluşlarının, köyler hariç olmak üzere mahalli idareler ve bunların bağlı ve ilgili kuruluşları ile birlik veya şirketlerinin, T.C. Merkez Bankası ve üniversiteler de dahil olmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz olarak enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanır".

Dolayısıyla bilgi ve belge talebinde bulunulan kurum veya kuruluş bu maddelerin kapsamı dışında kaldığı takdirde Kurul ilgili başvuru için usulden ret kararı verecektir.

İkinci İtiraz Olmama: Aynı kişi tarafından, aynı maddi ve hukuki sebebe dayanılarak yapılan ikinci itiraz niteliğindeki başvurular için Kurul, usulden ret kararı verecektir.

Karşılıklılık (Mütekabiliyet): Kanun'un dördüncü maddesi "*Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar.*" hükmünü amirdir.

Bu kapsamda **19/05/2022 Tarih ve 31840 Sayılı Resmi Gazete'**de yayımlanan "**4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Karşılıklılık İlkesi Kapsamında Bulunan Ülkeler Hakkında Tebliğ**" uyarınca Kurul, bilgi edinme hakkı bakımından Türkiye Cumhuriyeti ile aralarında karşılıklılık bulunmadığı belirlenen ülke uyruğu yabancılar veya ülkemizde faaliyet gösteren yabancı tüzel kişiler tarafından gerçekleştirilen başvurular için usulden ret kararı verecektir.

Kurul, yapılan itiraz başvurularını yukarıdaki ölçütler çerçevesinde değerlendirdikten sonra şartları sağlayan başvurular için usulden kabul sonucuna vararak esas incelemesine geçer, şartları sağlamayan başvurular için ise usulden ret kararı verir. Kurul'un bu kararına karşı altmış gün içerisinde idare mahkemesinde iptal davası açılması mümkündür.

B- İKİNCİ KARAR TÜRÜ: (ESASTAN) RET KARARI:

Anayasamızda kişilerin bilgi edinme hakları güvence altına alınmıştır. Bilgi edinme hakkı, aynı zamanda 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda ve Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik'te ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. BEDK, yapılan başvurular hakkında çeşitli şekillerde karar verebilir. Bu karar çeşitlerinden birisi de "(esastan) ret" kararıdır.

Bilgi edinme haklarını kullanmak üzere T.C. Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna başvuran kişilerin itiraz dilekçeleri öncelikle usul açısından incelenir; Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik madde 12 ve 13'te aranan şartları haizse, eksiklik veya aykırılık bulunmuyorsa ve mevzuatta belirtilen süreler içerisinde Kurula itirazda bulunuluyorsa, söz konusu itiraz usul hükümlerine uygundur yani başvurunun esastan incelenmesi aşamasına geçilir. Esas yönünden yapılan incelemede bilgi edinme talebi Kurul tarafından haksız bulunursa başvuru esastan reddedilir.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 4. Maddesinde "Bilgi Edinme Hakkı" düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 5. Maddesi "Bilgi Verme Yükümlülüğü" başlığını taşımaktadır. Kanunun 7. Maddesinde ise istenecek bilgi veya belgenin niteliği açıklanmıştır. Bu niteliklere uygun olmayan bilgi veya belgelerle ilgili yapılan başvuru, usul açısından kabul edilebilir olsa da esastan reddedilecektir.

Yukarıda anılan hükümler uyarınca başvuru; Kanunun 7. Maddesinde söz edilen nitelikteki bilgi veya belgeler hakkında bu Kanunun 4. Maddesinde düzenlenen bilgi edinme haklarını kullanmak üzere Kurula başvururlar, 5. Madde uyarınca Kurum ve Kuruluşlar, bilgi verme yükümlülüğüne sahiptir.

İSTİSNALAR:

Ancak bilgi edinme hakkı sınırsız değildir. Kanunun 15-28. Maddeleri ile Yönetmeliğin 27-39. Maddeleri arasında tahdidi olarak bilgi edinme hakkının sınırları düzenlenmiştir. Kişiler bilgi edinme haklarını kullanırken bu sınırlara dikkat edilir ve esastan yapılan incelemede, talep edilen bilgi veya belgenin bu sınırlara uygunluğu denetlenir. Dolayısıyla; yargı denetimi dışında kalan işlemler, devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler, ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler, istihbarata ilişkin bilgi veya belgeler, idarî soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, adli soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği, ticarî sır, fikir ve sanat eserleri, kurum içi düzenlemeler, kurum içi görüş, bilgi notu ve tavsiyeler, tavsiye ve mütalaa talepleri bilgi edinme hakkının sınırlarını oluşturmaktadır. Söz konusu hükümler uyarınca başvuruda talep edilen bilgi veya belge bu sınırlamalardan bir veya birkaçına girerse başvuru usulden kabul edilse de esastan reddedilecektir ve kişinin talebi yerine getirilmeyecektir.

Örneğin bir başvuru usul açısından yapılan incelemede usul hükümlerine uygunluğu sebebiyle usulden kabul edilip esastan inceleme aşamasına geçilse de başvuru; Kanunun 7. Maddesinde söz edilen nitelikteki bilgi veya belgeler hakkında bu Kanunun 4. Maddesinde düzenlenen bilgi edinme haklarını kullanmak üzere Kurula başvururlar, 5. Madde uyarınca Kurum ve Kuruluşlar, bilgi verme yükümlülüğüne sahiptir.

BEDK tarafından verilen esastan ret kararına karşı yargı yolu açıktır. Talepleri kabul edilmeyen yani esastan ret kararıyla karşı karşıya kalan başvuru; Kanunun 7. Maddesinde söz edilen nitelikteki bilgi veya belgeler hakkında bu Kanunun 4. Maddesinde düzenlenen bilgi edinme haklarını kullanmak üzere Kurula başvururlar, 5. Madde uyarınca Kurum ve Kuruluşlar, bilgi verme yükümlülüğüne sahiptir.

T. C. Anayasası madde 74'te kişilerin bilgi edinme hakları güvence altına alınmıştır. Bilgi edinme hakkı, aynı zamanda 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda ve Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik'te ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

BEDK, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 14. Maddesi uyarınca, bilgi edinme başvurularıyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine yine aynı Kanun'da öngörülen sebeplere dayanılarak verilen kararları incelemek, kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin kararlar vermek üzere oluşturulmuştur.

BEDK, yapılan başvurular hakkında çeşitli şekillerde karar verebilir. Bu karar çeşitlerinden birisi de "(esastan) ret" kararıdır.

Bilgi edinme haklarını kullanmak üzere T.C. Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna başvuran kişilerin itiraz dilekçeleri öncelikle usul açısından incelenir; Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik madde 12 ve 13'te aranan şartları haizse, eksiklik veya aykırılık bulunmuyorsa ve mevzuatta belirtilen süreler içerisinde Kurula itirazda bulunuluyorsa, söz konusu itiraz usul hükümlerine uygundur yani başvurunun esastan incelenmesi aşamasına geçilir. Esas

yönünden yapılan incelemede bilgi edinme talebi Kurul tarafından haksız bulunursa başvuru esastan reddedilir.

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 4. Maddesinde "Bilgi Edinme Hakkı" düzenlenmiştir. Anılan hüküm şu şekildedir: *"Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükleri saklıdır."*

Aynı Kanunun 5. Maddesi "Bilgi Verme Yükümlülüğü" başlığını taşımaktadır ve bu hükme göre *"Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler. Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz."*

Kanunun 7. Maddesinde ise istenecek bilgi veya belgenin niteliği açıklanmıştır. Bu maddeye göre *"Bilgi edinme başvurusu, başvuru kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır. Kurum ve kuruluşlar, ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler. İstenen bilgi veya belge, başvuru kurum ve kuruluştan başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşla gönderilir ve durum ilgiliye yazılı olarak bildirilir."* Bu niteliklere uygun olmayan bilgi veya belgelerle ilgili yapılan başvuru, usul açısından kabul edilebilir olsa da esastan reddedilecektir.

Yukarıda anılan hükümler uyarınca başvuru; Kanunun 7. Maddesinde söz edilen nitelikteki bilgi veya belgeler hakkında bu Kanunun 4. Maddesinde düzenlenen bilgi edinme haklarını kullanmak üzere Kurula başvururlar, 5. Madde uyarınca Kurum ve Kuruluşlar, bilgi verme yükümlülüğüne sahiptir.

BEDK tarafından verilen esastan ret kararına karşı yargı yolu açıktır. Talepleri kabul edilmeyen yani esastan ret kararıyla karşı karşıya kalan başvuru, esastan ret kararına karşı 60 gün içinde idare mahkemelerinde iptal davası açabilirler.

C- ÜÇÜNCÜ KARAR ÇEŞİDİ: (ESASTAN) KABUL KARARI:

Kurula itirazda bulunan başvuru sahibinin itirazı evvela usulden incelenir. Bu aşamada başvurunun yetkili makama süresi dâhilinde yapılmış olması ve gerekli belgeleri içeriyor olması önem kazanır. Bilgi istemi reddedilen başvuru sahibinin kararın tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde kurula itirazda bulunması gerekir. Usule ilişkin yapılan inceleme neticesinde herhangi bir eksikliğin bulunmaması veya mevcut eksikliklerin süresi dâhilinde giderilmesi halinde itirazın esasına dair incelemeye geçilir.

Esasa ilişkin inceleme kurumun (birinci kademenin) ret kararının hukuka uygunluğunun denetlenmesidir. Esasa dair inceleme aşamasında istenen bilgi ve belge kanunda sayılan istisnalar kapsamına giriyor mu, kendisinden bilgi veya belge istenen kurumun ret gerekçesi hukuken yerinde mi, başvuru sahibinin bilgiye erişim hakkı kamusal menfaat ve bireysel haklar çerçevesinde korunmalı mı yani başvuru sahibi talebinde haklı mı diye bakılır. Eğer kurul kendisine yapılan itirazı haklı bulur ve kurum veya kuruluşun reddini yerinde görmezse esastan kabul kararı verir. Bu kararla birlikte kanunun 16. maddesi gereği ilgili kamu kurumu talep edilen bilgi veya belgeyi başvuru sahibine on beş gün içinde vermekle, yerine getirmekle yükümlüdür. Karara rağmen bilgi verilmezse başvuru sahibi soruşturma açılmasını isteyebilir.

Başvuru süresinin geçmiş olması, başvurunun yetkisiz merciye yapılmış olması, başvuru sahibinin ehil olmaması ve eksik yahut usule aykırı başvuru gibi usulden ret gerektiren hallerin mevcudiyeti kurula yapılan itirazın esasına dair incelemeye geçilmesine engel olur. Aynı şekilde istenen bilgi ve belgelerin kanunda sayılan istisnalar kapsamında yer alması; Resmi Gazete, internet siteleri, veya kurum yayınlarında yayımlanan herkese açık bilgilerin istenmesi; aynı konuda tekrar eden maksadı bilgi edinmek değil de idareyi meşgul etmek olan hakkın kötüye kullanımı mahiyetindeki başvurular da kurulun itiraz hakkında (esastan) kabul kararı vermesine engel olan durumları oluşturur.

Bilgi edinme hakkı ilgililerin kamu kurum ve kuruluşlarının elinde bulunan bilgilere, idarenin tek taraflı iradesiyle yapmış olduğu işlemlerin sonuçlarına ve etkilerine erişebilmelerini ifade eder. Bu bağlamda ilgililer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi ve belgeleri Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 15 vd. maddelerindeki bilgi edinme hakkının sınırları dahilinde isteyebilir. Madde 12 gereğince kurum ve kuruluşlar başvuru konusuna dair cevapları yazılı olarak başvuru sahiplerine bildirirler. Başvuru sahiplerinin taleplerinin reddedilmesi halinde ilgililerin ihtiyarına bağlı olarak devreye Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu girer. Kanunun 13. maddesinden hareketle bilgi edinme talepleri reddedilen başvuru sahipleri yargı yoluna başvurmaksızın kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde kurula itirazda bulunabilir. Kurul ise bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Dolayısıyla kurula itiraz suretiyle başvuru ihtiyari bir yoldur. Bu noktada talebi kısmen veya tamamen reddedilen yahut hiç cevaplandırılmayan başvuru sahibi doğrudan idari yargıda dava açabileceği gibi bu yola hiç başvurmaksızın Kurula da itiraz suretiyle başvurabilir.

D- DÖRDÜNCÜ KARAR ÇEŞİDİ: (ŞARTLI) KABUL KARARI:

Kabul kararı, başvuru Kurul tarafından haklı görüldüğü ve kabul kararının belirli şartlar dahilinde başvurucuya verilebilir.

(Şartlı) kabul, başvurunun esasen kabul edilmesi ancak bilginin verilmesinin belirli koşullara bağlanmasıdır. Kanun'un bazı hükümleri ve BEDK kararları incelendiğinde, idarenin bir bilgi edinme başvurusunu tamamen reddetmeyip, belirli koşulların yerine getirilmesi halinde bilgiye erişimi mümkün kılan durumlar "(şartlı) kabul" olarak yorumlanabilir. Böylece bilgi tamamen reddedilmez; ancak erişimi koşullu hale gelir. (Şartlı) kabul kararına şu örnekleri vermek yerinde olacaktır:

"...ilgili idareye mirasçılık belgesi ve/veya özel yetkili vekaletnamenin ibraz edilmesi şartıyla...",
"...malik olduğunun ispatıyla..." mirasçılık belgesinin, vekaletnamenin veyahut malik olduğunun ispatı gibi şartlara bağlanması birer **(ŞARTLI) KABUL** kararıdır.

E- BEŞİNCİ KARAR ÇEŞİDİ: YÖNLENDİRME KARARI:

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 7/3 maddesinde "İstenilen bilgi veya belge başvuru kurum ve kuruluştan başka yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşa gönderilir ve durum ilgiliye yazılı olarak bildirilir." denmektedir. Ayrıca Bilgi Edinme Hakkı kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 17. maddesine göre istenilen bilgi veya belgenin başka bir kurumda olması halinde başvuru formu veya dilekçesi bu kuruma yönlendirilir ve durum ilgiliye yazılı olarak bildirilir.

Sonuç olarak, vatandaşın bilgi veya belge talebinde bulunarak başvuruda bulunduğu kurum, bu bilgi veya belgenin kendilerinde olmadığından bahisle başvuruyu reddeder, cevaplandırmaz, yönlendirme yapmaz ise süresinde BEDK'ye itiraz başvurusu yapılabilir. Yapılan itiraz sonucu Kurul, başvuruyu usulüne uygun yönlendirmeyen kuruma "...itirazının yönlendirilmesi " kararı verir ve ilgili kurum(lar)a bildirir. Karar sonucu başvuru yapılan kurum, belgenin veya bilginin bulunduğu kuruma olumlu veya olumsuz cevaplandırılmak üzere başvuru dilekçesini yönlendirmek zorundadır. Zira BEDK kararları kurum ve kuruluşlar için bağlayıcıdır, uygulanması gereklidir.

Örnek: **09/04/2025 tarihli ve 2025/692 sayılı karar:**

Türkiye Noterler Birliği'ne belge istemiyle yapılan bir başvuruda Birlik, belgenin işlemi yapan noterlik tarafından verilebileceği ve birliğin bu yönde bir yetkisinin olmadığı şeklinde başvuruyu reddetmiş, ilgili noterliğe cevaplandırması için herhangi bir yönlendirme yapmamıştır. Kurula yapılan itiraz sonucu Kurul, başvuruyu usul yönünden inceleyip uygun bulduktan sonra esasına girmiş ve şu şekilde karar vermiştir "... Bilgi Edinme Hakkı kanunu ve yönetmelik maddeleri uyarınca Türkiye Noterler Birliğine hitaben yapılan başvurunun, işlemi yapan ilgili noterliğe olumlu veya olumsuz cevaplandırılmak üzere Türkiye Noterler Birliği tarafından yönlendirilmesi ayrıca söz konusu kararın birliğe ve ilgililere bildirilmesi kararlaştırılmıştır."

Nihayetinde başvuru sahiplerinin bilgi edinme haklarını kullanmalarının zorlaştırılmaması, kurumlar tarafından en etkin, süratli ve doğru şekilde sonuçlandırılması gerekmektedir. Bunun için de ilgili kuruma bilgi veya belge talepleri için yönlendirme yapılmalı ve vatandaşların başvurusu cevapsız bırakılmamalıdır.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun yönlendirme kararları da bilgi edinme hakkını kolaylaştırmak içindir. Unutmamak gerekir ki bilgi edinme bireyler için bir hak, bilgi verme ise 4982 sayılı kanun gereği kamu kurum ve kuruluşları için vatandaşlara karşı yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüktür.

F- ALTINCI KARAR ÇEŞİDİ: REHBER EŞLİĞİNDE YERİNDE İNCELEME KARARI:

Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulunun verebileceği karar türlerinden biri de yerinde inceleme kararıdır. İstenen bilgi veya belgenin niteliği gereği kopyasının verilmesinin mümkün olmadığı veya kopya çıkarılmasının aslına zarar vereceği gibi durumlarda belge ve bilgi talebi 4982 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinde öngörülen özel erişim usulleri yollarıyla yerine getirilir.

Bu özel erişim yolları bir gözetmen eşliğinde başvuru tarafından yazılı veya basılı belgeler için, söz konusu belgenin aslını incelemesi ve not alabilmesini; ses kaydı şeklindeki bilgi veya belgelerde bunları dinleyebilmesini; görüntü kaydı şeklindeki bilgi veya belgelerde bunları izleyebilmesini kapsar.

Bilgi veya belgenin yukarıda belirtilenlerden farklı bir şekilde elde edilmesi mümkün ise, belgeye zarar vermemek koşuluyla bu imkan sağlanır. Başvurunun yapıldığı kurum ve kuruluş, erişimine imkan sağladığı bilgi veya belgeler için başvuru sahibinden erişimin gerektirdiği maliyet tutarı kadar bir ücret talep edebilir.

Yerinde İnceleme Usulünün Uygulandığı Karar Örneği:

05/02/2020 tarihli ve 2020/219 sayılı Karar:

Başvurucunun Arabuluculuk sınav sorularının idare tarafından açıklanmasını talep ettiği bu başvuruda : Arabuluculuk sınavı ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı ileÜniversitesi arasında yapılan protokol gereğince soruların açıklanmayacağı, kararlaştırılmış olduğundan ilgilinin soruların açıklanması talebinin reddine ancak söz konusu bu sınavlarda, 4982 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde belirtilen özel erişim usullerinin geçerli olabileceği, kamusal sınavlara ait soru kitapçığı ve cevap anahtarına ilişkin taleplerin gözetmen eşliğinde, yerinde inceleme yaptırılmak suretiyle karşılanabileceği, yine bu tarz talepler karşılanırken ilgili kurumlarca özel erişim usulüne uygun olarak erişim ücreti talep edilebileceği değerlendirilmiştir.

18/09/2024 tarihli ve 2024/1608 sayılı Karar:

"Başvurucunun Tapu Müdürlüğünden çeşitli bilgi ve belge talebinde bulunduğu bu başvuruda: "Başvuru sahibinin itirazına konu başvurusunda yer alan taleplerinin; demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak bilgi edinme hakkının kullanımı kapsamında olduğu değerlendirildiğinden, ilgili idarenin belirlediği prosedürlere uygun olarak başvuru şartlarının yerine getirilmesi halinde anılan Kanunun "Bilgi verme yükümlülüğü" başlıklı 5. maddesi ve "Bilgi veya belgeye erişim" başlıklı 10'uncu maddesi kapsamında özel erişim usulü çerçevesinde gözetmen eşliğinde

yerinde inceleme yaptırmak suretiyle başvuru sahibinin erişimine sunulması ve başvuru sahibinin talep ettiği belgelerin birer suretinin tarafına verilmesi gerektiğinin ... Tapu Müdürlüğüne bildirilmesine, İşbu karara karşı 60 gün içinde idari yargıda iptal davası açılabileceğinin taraflara bildirilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.”

G- YEDİNCİ KARAR ÇEŞİDİ: KABUL AMA İDARENİN AYRICA CEVAP VERMESİNE GEREK OLMADIĞI KARARI:

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’nun verdiği karar türlerinden biri de “karşılanmış talep” niteliğindeki kabul kararıdır. Bu tür kararlarda, başvurunun talebi esasen kabul edilebilir nitelikte olup bilgi edinme hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Ancak başvurunun konusunu oluşturan bilgi veya belgeler, başvurucaya halihazırda ilgili idare tarafından sağlanmıştır. Dolayısıyla Kurul, talebin kabulüne karar vermekle birlikte, ayrıca bir işlem tesisine gerek bulunmadığını belirtir. Kısaca, Kurul talebi haklı bulur ancak yerine getirilmiş olduğundan yeni bir uygulama yapılmaz.

H- SEKİZİNCİ KARAR ÇEŞİDİ: İNCELEMeye ALINMA KARARI:

İncelemeye alınma kararı, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu tarafından başvurunun itirazı üzerine kurulca gerekli görüldüğü takdirde başvuru kapsamıyla sınırlı olmak üzere Bilgi Edinme Hakkı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik 26. maddesi uyarınca belgelerin ve bilgilerin istenebilmesi veya araştırılması yetkisiyle bağlantılı verebileceği bir ara karardır.

İtiraz üzerine Kurul ayrıca, başvuru sahibi ile kurum veya kuruluşların, itiraz konusuyla ilgili yetkilinin yazılı veya şifahi görüşlerine başvurabilir, konuyla ilgili uzman görüşü alabilir ve **gerekli gördüğü diğer incelemelerde bulunabilir.**

İncelemeye Alınma Kararı Verilen Örnek Kurul Kararları

15/05/2024 tarihli ve 2024/984 sayılı Karar:

Konunun Kurulumuzca daha sağlıklı bir şekilde ele alınarak karara bağlanabilmesi ve başvuru sahibi ...’in hak kaybına uğramamasını teminen başvuru sahibinin Kurulumuza yaptığı itiraz yazısında belirttiği hususların tespiti amacıyla konunun incelemeye alınarak Konya Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü’ne sorulmasının uygun olacağı değerlendirmesiyle Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’nun 06/03/2024 tarihli ve 2023/611 sayılı “...’in itirazının **İNCELEMeye ALINMASINA**” ara kararı verilmiş,

Bilgi Edinme Kanunu Karar Fihristi m.17, 2019 Öncesi Kararlar, s.280

“Kurulumuzun 18/02/2010 tarihli toplantısında’in itirazının **İNCELEMeye ALINMASI** ile, itiraz konusu başvuruyla talep edilen bilgi ve belgelerin erişime sunulmama gerekçelerini açıklamak üzere konuyla ilgili bir yetkilinin gerekli bilgi ve belgelerle birlikte Kurulumuzun 04/03/2010 günü saat 14:00 de yapılacak olan toplantısına katılmak üzere görevlendirilmesini teminen BOTAŞ Genel Müdürlüğüne yazılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.”

İ- DOKUZUNCU KARAR ÇEŞİDİ: KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞI KARARI:

“Karar verilmesine yer olmadığına dair karar türü (KVYOK)” Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu (BEDK) 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında verilen karar türlerinden biridir.

Kurulun itirazın esasıyla ilgili inceleme yapmasına gerek kalmadığını ve bu nedenle esas hakkında bir hüküm vermeyeceğini belirten incelemeyi sona erdiren bir karardır.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu (BEDK) açısından örnek olay:

4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu madde 5 kapsamında kurum ve kuruluşlar belirtilen istisnalar dışında her türlü bilgi ve belgeyi başvuranların yararına sunmalıdır, yapılan başvuruların reddi üzerine

vatandaşlar BEDK'ya itiraz edebilir. Ancak, başvurunun yapıldığı sırada var olan uyumsuzluk, süreç içinde ortadan kalkmışsa kurul "karar verilmesine yer olmadığına" karar verir.

K- ONUNCU KARAR ÇEŞİDİ: KISMEN KABUL, KISMEN RET KARARI:

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun verdiği kararlardan bir diğeri de kısmen kabul, kısmen reddir. Kısmen kabul kararları, BEDK'nın uyumsuzluk çözüme görevinde bilgiye erişim hakkını mümkün olan en geniş ölçüde sağlama çabasının bir sonucudur. Başvurucunun talepleri kurul tarafından tamamen kabul edilebilir veya uygulanabilir görülmediği durumlarda kısmen kabul kararı verilir. Makul görülen talepler talep eden yararına düzenlenmek üzere ilgili mercilere iletilir, kabul edilmesinde imkan bulunmayan kararlar reddedilir. Kısaca, bir talep dosyasının içinde bölünebilecek kararların parçalara ayrılıp gereken kararlar alınmasıdır.

L- ONBİRİNCİSİ: USULDEN KABUL KARARI :

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, vatandaşların kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan bilgi ve belgelere erişimini düzenlemektedir. Kanun'un 2. maddesinde bilgi edinme hakkının kapsamı ve yükümlü kurumlar düzenlenmiştir.

Kurul önüne gelen başvurular iki aşamada incelenmektedir. İlki, bir ön aşama olan usul incelemesidir. Başvurunun, kanunda öngörülen süre içinde yapılıp yapılmadığı, başvurunun kimlik ve iletişim bilgilerinin bulunup bulunmadığı, başvurunun doğrudan Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna değil ilgili kamu kurumu veya kuruluşuna yapılıp yapılmadığının denetlenmesi gibi konulardır. Sonraki aşama esastan incelemedir. Başvurunun konusu olan bilgi veya belgenin, Kanun'un 2. maddesi kapsamında "kamu görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili" olup olmadığının ve Kanun'da öngörülen istisnalar arasında bulunup bulunmadığının değerlendirilmesidir.

Bazı hallerde Kurul, yapılan başvurunun usule uygun olduğunu tespit etmekte, ancak başvurunun esastan incelenmesi ve karara bağlanması yetkisinin kendilerine ait olmadığı sonucuna varmaktadır. Bu durumda verilen karar, başvurunun 4982 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında süresinde ve usulüne uygun yapıldığı ancak bilgi ve belgenin verilmesine ilişkin esas değerlendirme ve karar verme yetkisinin ilgili idareye ait olduğudur. Bu hem başvurunun şeklen geçerli olduğunu teyit etmekte hem de Kanun'un sistematığıne uygun olarak esas incelemenin doğru merci tarafından yapılmasını sağlamaktadır.

Örneğin, bir bakanlığa yapılan bilgi edinme başvurusu cevapsız bırakılmış veya ilgisi olmayan bir verilmişse Kurul başvurunun usulüne uygun olduğunu kabul etmekte, ancak talebin esasına girilmesi ve cevap verilmesinin öncelikle ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görevli olduğunu belirtmektedir.²

² Bu karar çeşitleri başvuruçulara yardımcı olmak amacıyla hazırlanmış olup, Kurulumuzu bağlamamaktadır. BEDK, burada belirtilenler konusunda farklı kararlar verebilir.